

Aan Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Van Mr. A.G. van Marwijk Kooy, Afdeling Sociaal Recht
Mw. Mr. M.E.J. Bracco Gartner, Hazelhoff Centrum voor Financieel Recht

Datum 12 februari 2021

Onderwerp Internetconsultatie voorstel van Wet toekomst Pensioen

Dank voor de gelegenheid om via de internetconsultatie kanttekeningen te plaatsen bij het concept voorstel Wet toekomst pensioenen (WTP). Wij hebben met waardering kennis genomen van de voorliggende versies van wettekst en memorie van toelichting (MvT), waarin duidelijk een ontzagwekkende hoeveelheid werk is verzet.

Wij merken op voorhand het volgende op bij onze kanttekeningen:

- In onze reactie concentreren wij ons op de MvT. De wettekst zal slechts sporadisch voorbij komen.
- Wij volgen om praktische redenen de indeling van de concept MvT.
- De in het Pensioenakkoord en Hoofdlijnennotitie gemaakte keuzes zien wij als een gegeven. Het gaat ons om de juridische vertaling daarvan.
- Daarbij beperken wij ons tot – wat wij zien als – hoofdlijnen. Wij bespreken dus niet alle kanttekeningen die bij het voorstel te plaatsen zijn.
- Ook concentreren wij ons op punten die in andere reacties naar onze inschatting mogelijk minder aandacht krijgen.
- Verder beperken wij ons tot onderwerpen waar wij specifieke expertise hebben, met name de arbeidsvoorwaardelijke en civielrechtelijke kanten van het pensioenrecht, bestuur en (mede)zeggenschap, en het financieel recht.
- Onze focus ligt op uitvoering door pensioenfondsen.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Karakter van pensioenuitvoerders

Wij vragen ons af of de MvT, bijvoorbeeld in het eerste hoofdstuk, niet meer aandacht zou moeten schenken aan het wijzigende karakter van pensioenuitvoerders en de gevolgen daarvan. Door de keuze voor de premieovereenkomst gaat het tweede pijler ouderdomspensioen steeds minder op een verzekering lijken en steeds meer op een collectieve belegging in een beleggingsinstelling met een sociaal doel. In de voorgestelde opzet blijft het pensioenfonds nog steeds een zekere mate van verzekering bieden doordat biometrische risico's worden gedeeld. Ook worden

verdelingsmechanismen zichtbaar gemaakt en kan gekozen worden voor solidariteit. Dit neemt niet weg dat de hoogte van de uitkering in hoge mate zal worden bepaald door de hoogte van het individueel pensioenvermogen en dus door de rendementen uit beleggingen.

Zou deze verandering van karakter van het ouderdomspensioen niet ook zijn weerslag moeten hebben in het wettelijk (toezicht)kader voor pensioenfondsen? Een pensioenfonds is immers ook te beschouwen als een financiële instelling: een *special purpose vehicle* waarin met privaat kapitaal een sociale oudedagsvoorziening wordt gefinancierd. Een deelnemer in een pensioenfonds loopt daarom vergelijkbare risico's als op een financiële instelling. Het Europees wettelijk kader voor financiële instellingen¹ gaat uit van het principe 'same risk, same rules'. Als de economische en juridische risico's die de deelnemer loopt op de diverse soorten financiële instellingen vergelijkbaar zijn, dienen deze risico's met dezelfde soort regels te worden gemitigeerd. De rechtvaardiging om voor pensioenuitvoerders andere regels te stellen dan voor "gewone" financiële instellingen, zou dan gelegen moeten zijn in het sociale karakter van het 2^e pijlerpensioen waardoor vergelijkbare risico's op een andere wijze worden gemitigeerd.

Wij zouden ons kunnen voorstellen dat de MvT apart aandacht besteed aan de gesignaleerde tendens. Wij zien in elk geval drie onderwerpen waarop een vergelijking met de Wet op het financieel toezicht (Wft) zou kunnen worden gemaakt: het uitgangspunt voor het toezichtkader (moet het accent niet verschuiven van financiële soliditeit naar gedragsnormen?), de zeggenschap over (de middelen in) het fonds en de informatie- en adviesverplichtingen van de pensioenuitvoerder.

Strekking voorstel / onderhoud wetgeving

Paragraaf 1.1 van de MvT (p. 2) benoemt de strekking van het wetsvoorstel. Het voorstel behandelt een veelheid aan aspecten van de 2^e pijler pensioenvoorziening. Echter, nu het een complete stelselherziening betreft rijst de vraag of niet tegelijkertijd ook ander noodzakelijk onderhoud zou moeten worden gepleegd. Dat kan middels de WTP of via een separaat, maar dan wel parallel wetgevingstraject.

Als onderwerpen die in aanmerking komen om in het kader van een stelselherziening te adresseren zien wij onder meer:

- Specifieke aandacht voor diverse vraagstukken rond verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen (VBPF-en). Daarbij kan met name gedacht worden aan de rol van sociale partners en de (contractuele) relatie tussen die sociale

¹ Hierbij doelen wij met name op verzekeraars, banken, beleggingsondernemingen, beleggingsinstellingen.

- partners en het VBPF, kortom de werking van de pensioendriehoek.² Ook de voorliggende MvT schiet daarin tekort (zie onder meer het kopje hierna).³
- Herziening van de techniek rond verplichtstelling in de Wet BPF 2000. Doel: een transparanter systeem, dat beter voldoet aan eisen voor wetgeving in materiële zin. De verplichtstelling blijft immers een hoeksteen van het Nederlandse systeem in de 2^e pijler.
 - Terminologische kwesties die materiële betekenis hebben. Bijvoorbeeld:
 - o de verhouding tussen pensioenregeling en pensioenovereenkomst (andersom dan definities PW nu stellen).
 - o de vaak dubbele rol van het pensioenreglement: enerzijds een document ter uitvoering van de pensioenregeling, eenzijdig opgesteld door de pensioenuitvoerder (artikel 35 PW), maar vaak ook de gegevensdrager voor de pensioenovereenkomst / pensioenregeling zelf.
 - o de niet-wijzigbaarheid van een pensioenregeling door een pensioenfonds (in verband met de her en der verdedigde Pensioenfondsroute voor wijziging).
 - o het “eindigen” van pensioenregelingen (artikelen 23a en 150 PW).
 - o tot slot: het gegeven dat de PW geen helder regime lijkt te bevatten voor welke regels een dwingendrechtelijk karakter hebben.

Regeling opdrachtrelatie

In paragraaf 1.3 komt kort aan de orde – en verderop komt dit denken veelvuldig terug – dat de verhouding tussen de opdrachtgevers en de pensioenuitvoerder geregeld blijft in de uitvoeringsovereenkomst. Bij een VBPF zou dit het uitvoeringsreglement zijn. Deze laatste gedachte is onjuist, zowel in het huidige stelsel als na de transitie. Het uitvoeringsreglement bindt de verplicht aangesloten individuele werkgevers. Maar dat uitvoeringsreglement, dat eenzijdig wordt vastgesteld door het VBPF, kan geen zinvolle rol spelen in de relatie tussen sociale partners, de werkelijke opdrachtgever, en het VBPF. Die relatie laten PW en Wet BPF 2000 ten onrechte geheel ongeregeld. In essentie bestaat echter in alle gevallen een – veelal niet vastgelegde – bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst.⁴

Gezien het grote belang van de interactie tussen sociale partners en VBPF, juist ook in het kader van de met de WTP beoogde transitie, zou de MvT op vele plaatsen op dit punt moeten worden aangepast.

² Zie A.G. van Marwijk Kooy, 'Bedrijfstakpensioenregelingen en onderbrenging: de Pensioenwet nader beschouwd', *TPV 2013/52* en A.G. van Marwijk Kooy, 'Bevoegdheid wijziging pensioenregeling: mythen ontmaskerd' *TPV 2020/40* + diens weerwoord in *TPV 2020/53* op reacties op dat artikel van onder meer Lutjens en Heemskerk.

³ De eerste inhoudelijke aandacht voor VBPF-en is te vinden op MvT p 65 (kader onder f). Die geldt echter niet de werking van de pensioendriehoek. Datzelfde geldt voor de specifieke aandacht voor het behoud van de verplichtstelling in MvT paragraaf 9.4.

⁴ Zie de opmerkingen over het VBPF onder de vorige kop *Strekking voorstel* en de literatuurverwijzingen aldaar.

Verplichte keuze / rechtsgevolg / dwingend recht

De MvT stelt een keuze voor een van de vier typen premieovereenkomst verplicht (zie p. 15). Kwalificatie als een van de vier in de pensioenovereenkomst zelf lijkt geen wettelijke eis te zijn. Is het niet verstandig die eis wel te stellen met oog op transparantie?

Een gerelateerd punt is de vraag wat het rechtsgevolg is als niet voldaan wordt aan de kenmerken van een van de vier typen pensioenovereenkomst. De MvT benoemt (p. 15) slechts dat de afspraak dan niet fiscaal wordt gefaciliteerd. Maar die afspraak zal dus wel rechtsgeldig zijn. En als deze tenminste een van de drie door de PW erkende pensioensoorten betreft zal de PW van toepassing zijn. Wellicht is het zinvol dat met zoveel woorden tot uitdrukking te brengen.

De vraag naar het rechtsgevolg rijst ook voor de voortgezette uitvoering door een pensioenfonds van een premie-kapitaalovereenkomst of premie-uitkeringsovereenkomst na de overgangperiode (p. 17 boven) en op nog andere plaatsen in de MvT. Het lijkt wenselijk dat de rechtsgevolgen van handelen in strijd met de PW steeds duidelijk zijn.

Eisen inhoud pensioenovereenkomst

De MvT noemt in paragraaf 3.2 en 3.3 maar ook elders vele (verplichte?) elementen van de twee (nieuwe) pensioenovereenkomsten. Maar die worden, als wij het goed zien, nergens gebundeld. Artikel 10a PW e.v. bevatten, zo lijkt het, vooral eisen aan – de uitvoering van – de diverse typen pensioenovereenkomst. Artikel 25 PW stelt concrete eisen aan de inhoud van uitvoeringsovereenkomsten. Voor de pensioenovereenkomst bevat de PW geen vergelijkbare regels. Wij zouden ons kunnen voorstellen dat dit verandert, in het kader van transparantie en rechtszekerheid. Ook hier rijst de vraag naar het rechtsgevolg als niet aan de eisen wordt voldaan.

Vaststellen risicohouding

Bij de overstap naar de premieovereenkomst wordt het begrip risicohouding nog belangrijker dan het was. Paragraaf 3.2.1 – en verder op vele andere plaatsen - maakt helder dat het hier een verantwoordelijkheid van het pensioenfonds betreft. Maar ook sociale partners worden geacht een risicohouding te hebben, zoals nu ook al vereist in artikel 102 a lid 2 PW. Sterker nog: dat is een verplicht deel van de pensioenovereenkomst als wij het goed zien. Het lijkt er bovendien op dat de risicohouding in de pensioenovereenkomst statisch is (behoudens wijziging van die overeenkomst), terwijl in het kader van de uitvoering de risicohouding juist veranderlijk lijkt (zie het preferentieonderzoek).

Dit dubbele gebruik van de term risicohouding zorgt voor onduidelijkheden en zou vermeden moeten worden, ook met het oog op een eenduidig beleggingsbeleid. Op artikel 102a PW komen wij verderop terug.

Regeling / uitvoering

Het onderscheid tussen enerzijds de pensioenregeling en anderzijds de uitvoering ervan is fundamenteel. Dit is met name van belang voor de reguliere verantwoordelijkheidsverdeling tussen sociale partners en pensioenuitvoerder, maar

ook voor de toepasselijke juridische spelregels voor het transitietraject. De MvT zou hiervan zo veel mogelijk blijk moeten geven. Dat is echter niet het geval. Bij wijze van voorbeeld verwijzen wij naar MvT paragraaf 3.3 onderaan: de pensioenuitvoerder moet aspecten van de vormgeving van de pensioenregeling onderbouwen. Ons inziens is dit incorrect: de uitvoerder gaat niet over de regeling, dat is aan sociale partners.

Uitvoeringsovereenkomst / bedrijfstak

Op diverse plaatsen in hoofdstuk 3 is sprake van vastlegging van afspraken in de uitvoeringsovereenkomst. De afspraken over de solidariteitsreserve in paragraaf 3.3.4 (p. 32 midden) zijn daarvan een voorbeeld. Dat is voor uitvoering door een OPF of APF prima. VBPF-en kennen echter zoals hierboven gezegd geen uitvoeringsovereenkomst met hun sociale partners.⁵ De PW onderkent in het geheel de opdrachtgeversrelatie tussen sociale partners in enige bedrijfstak of sector en “hun” VBPF niet. Datzelfde geldt zoals gezegd voor de MvT. Nu sprake is van een stelselherziening (zie onze kanttekeningen bij hoofdstuk 1) zou van het onderhavige wetsvoorstel en toelichting verwacht mogen worden dat die structureel rekenschap geven van een andere werking van de rechtsfiguren uitvoeringsovereenkomst en opdrachtaanvaarding bij uitvoering door een VBPF dan bij uitvoering door een OPF of APF. Immers de pensioenen van een ruime meerderheid van belanghebbenden in de 2^e pijler zijn hiermee gemoeid. Wij vinden het een gemiste kans dat dit onderscheid niet wordt gemaakt.

Hoofdstuk 4 Wijziging financieel toetsingskader

Eigen verantwoordelijkheid pensioenfondsen

Volgens hoofdstuk 4A behoort de eventuele keuze voor het transitie-FTK bij uitstrek tot de verantwoordelijkheid van het pensioenfonds. Dat lijkt ons juist. Tegelijkertijd wordt (op p. 40 midden) gesproken over pensioenfondsen die met sociale partners overeenkomen bestaande pensioenen in te varen. Wij benadrukken ook hier dat het al dan niet invaren een exclusieve verantwoordelijkheid is van het fondsbestuur. Sociale partners gaan daar niet over; zij kunnen slechts een verzoek doen. Het op diverse plaatsen in de MvT beklemtoonde iteratieve karakter van het proces doet daar niet aan af. De toepassing van het transitie-FTK kan dus al helemaal niet worden meegenomen in dit soort afspraken.

Medezeggenschap

Wij vragen ons af of het VO/BO niet een advies- of goedkeuringsrecht zou moeten hebben voor het bestuursbesluit om te kiezen voor het Transitie-FTK. Dit zou consistent zijn met het in paragraaf 4a.4.1 genoemde advies- cq. goedkeuringsrecht voor het jaarlijkse overbruggingsplan.

Hoofdstuk 6 Waarborgen evenwichtige transitie

Transitieperiode / rechtsgevolgen

De MvT maakt duidelijk dat het niet tijdig realiseren van de transitie ingrijpende gevolgen heeft (p. 64 onderaan). Echter, dat kader bespreekt alleen de gevolgen als de

⁵ Uitvoeringsovereenkomsten zijn er wel met vrijwillig aangesloten werkgevers.

transitie niet is voltooid op 1 januari 2026. Aldus blijven de rechtsgevolgen van het niet halen van – onder meer – mijlpalen 1 januari en 1 juli 2024 onduidelijk.

Inveren verantwoordelijkheid pensioenfondsen

Paragraaf 6.1 vangt aan met de constatering dat sociale partners afspraken maken over – onder meer - het al dan niet invaren van opgebouwde aanspraken. Wat ons betreft kan niet duidelijk genoeg worden gemaakt dat de sociale partners slechts gaan over het *verzoek* tot invaren. Het pensioenfonds is immers bij uitstek en exclusief verantwoordelijk voor de opgebouwde aanspraken en dus ook bij uitstek bevoegd tot het invaarbesluit. Daarover kan het fondsbestuur geen afspraken maken, zie ook artikel 110 PW. Hieraan doet niet af dat het invaarbesluit ongetwijfeld het sluitstuk zal zijn van een iteratief proces. Het bestuur zal echter de volledige verantwoordelijkheid dragen en dus ook moeten kunnen nemen.

Vervallen individueel bezwaarrecht

In paragrafen 6.2.3.1 en 6.2.3.3 (p. 72, 73 en 80) worden de juridische aandachtspunten bij invaren besproken. Voorgesteld wordt om het individueel bezwaarrecht van artikel 83 PW te laten vervallen bij het collectief invaren in het kader van de transitie. In plaats daarvan wordt de medezeggenschap verzwaaard. Vanwege de in de MvT genoemde redenen valt dit juridisch-technisch gezien te billijken. Echter, draagvlak bij alle deelnemers, inclusief pensioengerechtigden, voor de overgang naar een nieuw stelsel is belangrijk voor de acceptatie van de transitie. Binnen de gekozen kaders zal dat draagvlak wellicht vergroot kunnen worden door de geschillenbeslechting in individuele gevallen te versterken. Onder het huidige voorstel kan de individuele belanghebbende alleen naar de *rechter* om zijn (vermeende) recht te halen (Paragraaf 6.2.3.4 onder e, p 85). Dit zijn tijdrovende, vaak ook kostbare procedures met hoge impact. Ook pensioenfondsen lopen hierbij (ongewenste) risico's.

Wij stellen voor om de voorgestelde regeling aan te vullen met een snelle en kosteloze interne geschillenprocedure voor de individuele deelnemer, die meent door de transitie schade te lijden. Fondsen hebben op grond van de Code Pensioenfondsen al enige tijd de plicht een interne geschillenprocedure op te tuigen.⁶ Verzekeraars en premiepensioeninstellingen zijn op grond van de Wet op het financieel toezicht verplicht over een interne klachtenprocedure te beschikken.⁷ De wet zou kaders kunnen stellen, bijvoorbeeld wat de te hanteren norm is om de klacht te beoordelen. Wij stellen voor om aan te sluiten bij het criterium 'een onevenredig zware last'.⁸ Uitkomst van de beoordeling van de klacht zou niet kunnen zijn dat in het voorliggende individuele geval niet wordt ingevaren. De enige toegestane remedie zou moeten zijn compensatie in de vorm van aanpassing van het individuele pensioenvermogen. Deze compensatie vindt plaats naast eventuele compensatie verband houdend met afschaffing van de doorsneepremie (zie hierna onder compensatie). Het pensioenfonds gebruikt daarvoor het compensatiedepot of één van de andere voorgestelde middelen voor compensatie, inclusief een mogelijke bijdrage van de werkgever.

⁶ Code Pensioenfondsen norm 65.

⁷ Artikel 4:17 Wft.

⁸ Zie pagina 116 MvT.

Na deze interne, de belanghebbende niet bindende beslissing zou de belanghebbende toegang moeten hebben tot een laagdrempelige externe geschillenbeslechter.⁹ Het voordeel van het inrichten van een laagdrempelige vorm van geschillenbeslechting is dat dit goedkoper en sneller is voor zowel het pensioenfonds als de belanghebbende. Het stelt pensioenfondsen bovendien in staat de (proces)risico's rondom de transitie effectiever te beheersen.

Als de medezeggenschapsorganen negatief adviseren en sociale partners en het fondsbestuur toch het invaren willen doorzetten, is overigens een vraag of het individuele bezwaarrecht van de deelnemer niet gehandhaafd moet blijven.

Compensatie waarvoor?

Op diverse plaatsen in de MvT komt aan bod dat compensatie een belangrijk element is in de transitie. Daarom dient het onderwerp compensatie ook geadresseerd te worden in het transitieplan (p. 68 e.v.). Op diverse plaatsen wordt die compensatie direct gekoppeld aan nadeel als gevolg van de afschaffing van de doorsneesystematiek (bijvoorbeeld p. 88 onderaan). Op andere plaatsen geeft de MvT een minder specifieke duiding van de achtergrond van de noodzaak tot compensatie. Ook de tekst van artikel 150d lid 2 onder c PW lijkt een holistische benadering te beogen.

Het zou goed zijn als de MvT helder maakt waarvoor in de visie van de regering gecompenseerd zou moeten worden en waarvoor niet. Bijvoorbeeld: leidt onevenredig nadeel van een belanghebbende bij invaren van zijn/haar aanspraken tot een compensatieplicht? Is dat een andere compensatie dan waarvan de MvT rept?

Eenzijdig wijzigingsbeding / slapers en pensioengerechtigden

De MvT legt uit (p. 94) dat artikel 19 PW strikt genomen alleen ziet op actieve deelnemers en dus niet ingeroepen zou kunnen worden tegen slapers en pensioengerechtigden. Daaraan wil de regering in lijn met jurisprudentie van de Hoge Raad een einde maken. Dat is plausibel. Wel dient daarbij, ter voorkoming van misverstanden bij werkgevers, duidelijk te worden gemaakt dat het beding in de pensioenovereenkomst dat de wijzigingsbevoegdheid bevat zich mede moet uitstrekken tot die beide groepen.¹⁰

Onderbrenging

Paragraaf 6.3 handelt over onderbrenging en implementatie van de pensioenovereenkomst. Wij vragen hier nogmaals aandacht voor de afwijkende verhoudingen bij een VBPF. Daaraan wordt ook hier onvoldoende aandacht besteed. Sociale partners in een bedrijfstak hebben de uitvoering van hun pensioenregeling en wijzigingen daarin in het verleden opgedragen aan hun VBPF. Dan hebben we het weliswaar niet over de onderbrenging als bedoeld in artikel 23 PW, die beschrijft waartoe een individuele werkgever gehouden is zodra pensioenaanspraken worden verworven. Hier gaat het over de onderbrenging op bedrijfstakniveau, door sociale

⁹ Wij denken dan aan een consumentvriendelijke vorm van geschillenbeslechting, zoals de Pensioenombudsman, KiFiD of een nieuw op te zetten speciale geschillenbeslechter.

¹⁰ Vgl HR 6 september 2013 ECLI:NL:HR:2013:CA0566 (ECN/Omen).

partners, namens de leden van de verenigingen die de pensioenregeling afspreken. Die “onderbrenging” is - als gezegd – noch in de PW noch de Wet BPF geregeld.¹¹

Die onderbrenging zal vanwege de impact van de WTP, net als in alle andere uitvoeringssituaties, opnieuw bezien moeten worden. Alle in de MvT genoemde transitiestappen zullen doorlopen moeten worden. In het geval van uitvoering door een VBPF dienen ons inziens de in dat kader te maken afspraken neergelegd te worden in de zogeheten bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst, en niet in het uitvoeringsreglement.

Medezeggenschap

Het verantwoordingsorgaan zal een adviesrecht hebben bij het invaarbesluit van het pensioenfonds (MvT p. 99). Dat lijkt ons terecht. Daar schuilt echter een potentieel probleem, namelijk met de timing. Het advies moet nog invloed kunnen hebben op een voorgenomen besluit over, onder meer, de opdrachtaanvaarding. Daarom zou het bestuur het voorgenomen besluit tegelijkertijd moeten voorleggen met besluiten inzake de uitvoeringsovereenkomst (cq. Bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst bij een VBPF) en de inzet van het vermogen van het fonds. Zeker waar de regering meent dat het fonds met sociale partners in een relatief vroeg stadium afspraken zou moeten maken over het invaren (zie boven) rijst de vraag hoe de regering het door een fondsbestuur te bewandelen tijdspad voor zich ziet.

Los van dit timing probleem lijkt het zinvol dat de MvT op één plaats de complete medezeggenschapsrechten rondom de transitie (in een tabel?) op een rij zet. Bij ons rees de vraag of het klopt dat geen medezeggenschap is voorzien bij de bestuursbesluiten tot vaststelling van implementatieplan en communicatieplan.

Hoofdstuk 7 Governance in het nieuwe pensioenstelsel

Heldere rolverdeling algemeen

Wij pleiten voor nog meer duidelijkheid over wie per besluit welke verantwoordelijkheid heeft in de besluitvorming. Veelvuldig wordt gesproken over besluitvorming in een iteratief proces, afstemming, overleg of gezamenlijkheid. Dit geldt zowel voor de transitie als voor de governance in het algemeen. Zie ook onze opmerkingen bij hoofdstuk 6. Ondubbelzinnigheid over de (mate van) zeggenschap is gewenst. Een heldere rolverdeling is immers voorwaarde voor de noodzakelijke rolvastheid van organen en partijen.

Het lijkt ons juist dat het pensioenfondsbestuur (paragraaf 7.3) bepaalt wat de risicohouding is, het beleggingsbeleid bepaalt en de toedelingsregels vaststelt, inclusief gebruik van de diverse reserves. Iedere zeggenschap van sociale partners zou daarbij moeten worden uitgesloten. In plaats daarvan zouden de medezeggenschapsorganen een adviesrecht moeten krijgen over deze elementen.

Opdrachtaanvaarding / artikel 102a PW

Het begrip opdrachtaanvaarding komt in MvT paragraaf 7.4 aan de orde, maar wordt daarvoor al diverse malen gebruikt. Daarbij gaat het steeds, ook al wordt dat niet met zoveel woorden gezegd, om de opdrachtaanvaarding bedoeld in artikel 102a PW.

¹¹ Verwezen wordt naar de in noot 2 genoemde literatuur.

Uit onze voorgaande opmerking vloeit voort dat dit artikel zo moet worden gewijzigd dat het bestuur bij sociale partners alleen nagaat wat de doelstellingen van de pensioenregeling zijn. De risicohouding moet worden afgestemd met de belanghebbenden, die vertegenwoordigd zijn in de medezeggenschapsorganen. Zij dragen immers alle beleggingsrisico's in de nieuwe regeling en niet de sociale partners. In dat licht is het ook wenselijk dat de medezeggenschapsorganen een adviesrecht krijgen over de toedelingsregels. Wij verwijzen in dit verband naar onze opmerkingen over risicohouding bij hoofdstuk 3.

Een fundamentele aanpak van artikel 102a PW is echter op zijn plaats.¹² Het formuleren van doelstellingen en uitgangspunten is wellicht iets voor paragraaf 5.1 PW. Alles dat met de interactie tussen fonds en werkgever / sociale partners te maken heeft hoort echter thuis in paragraaf 3.2 PW, de bepalingen aangaande (de totstandkoming en wijziging van) de uitvoeringsovereenkomst.

Los daarvan: in het kader van dit wetsvoorstel zou in elk geval nog eens goed gekeken kunnen worden naar de onduidelijkheden die worden opgeroepen door het voorstel (MvT p. 107) voor aparte regulering van een opdrachtbevestiging, naast de uitvoeringsovereenkomst (of het equivalent bij uitvoering door een VBPF: de bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst) en opdracht aanvaarding. Deze cumulatie lijkt onnodig, en verwarrend. Volstaan kan worden met de (bedrijfstak)uitvoeringsovereenkomst.

Verbeterde premiereregeling

In paragraaf 7.3 wordt bevestigd dat sociale partners ook in de nieuwe opzet van het pensioen leidend zijn bij het maken van afspraken over de arbeidsvoorwaardelijke toezegging en doelstelling van de pensioenregeling. De beschrijving in paragraaf 7.3 lijkt echter met name uit te gaan van het nieuwe contract' maar laat de 'verbeterde premiereregeling' 'buiten beschouwing. Is er bij de verbeterde premiereregeling geen doelstelling? Zo neen, waarom kunnen dan aan deze regeling solidariteitselementen worden toegevoegd?

Slapers

Juist doordat de deelnemers de beleggingsrisico's dragen, is het gepast dat alle deelnemers zich vertegenwoordigd voelen door het bestuur. De huidige regels van artikel 102 PW voor de zetelverdeling in een paritair bestuur houden geen rekening met gewezen deelnemers, terwijl ook zij getalsmatig vaak een grote groep zijn binnen het deelnemersbestand. Eén van de redenen voor de stelselherziening is dat mensen vaker van baan wisselen en dus bij diverse pensioenfondsen een individueel pensioenkapitaal kunnen aanhouden. Zij hebben er alle belang bij dat dit pensioenkapitaal in hun belang wordt beheerd. De gehele governanceregeling in de Pensioenwet zou op dit punt moeten worden gezien en heroverwogen.

¹² Wij roepen in herinnering dat artikel 102a het resultaat is van een amendement in een laat stadium van de kamerbehandeling van de WVBP. Dat verklaart mogelijk dat de systematische aspecten van de op zich zinvolle onderdelen daarvan destijds weinig aandacht kregen.

Invoering keuzebegeleiding

In het nieuwe pensioenstelsel krijgen deelnemers meer mogelijkheden om keuzes te maken die impact hebben op de hoogte van hun pensioen. Veel mensen ervaren pensioen als complex en hebben begeleiding nodig bij het maken van hun keuzes. Wij zijn het eens dat het wenselijk is dat pensioenuitvoerders deelnemers begeleiden bij het maken van deze keuzes. Pensioenuitvoerders doen dat momenteel al door het verstrekken van informatie – inclusief berekeningen – over de gevolgen van keuzes voor de hoogte van het pensioen.

Een nieuwe open norm in artikel 48a PW beoogt dat pensioenuitvoerders meer gaan doen aan keuzebegeleiding dan de huidige informatieverplichting, zonder dat sprake is van een verplichting om advies te geven. Daarbij lijkt sprake te zijn van een vrees van pensioenuitvoerders dat iedere vorm van advies binnen de reikwijdte van de Wft valt. De regering lijkt aan deze vrees tegemoet te komen door de nieuwe open norm van artikel 48a PW te beperken tot een verplichting om de deelnemer op adequate wijze te begeleiden in de te maken keuzes binnen de pensioenregeling

Wij vragen ons af waarom de wetgever niet stimuleert dat een pensioenuitvoerder desgewenst ook advies geeft over de geboden keuzemogelijkheden binnen de pensioenregeling. De scheidslijn tussen 'meer activiteit in keuzebegeleiding' en 'advies' is in de perceptie van de deelnemer waarschijnlijk zeer gering. De MvT geeft aan dat het de pensioenuitvoerder vrij staat om advies te geven, maar stelt geen voorwaarden als de pensioenuitvoerder dit doet. Door randvoorwaarden aan advies te stellen zou de wetgever wellicht de vrees van pensioenuitvoerders kunnen wegnemen om wel advies te geven, omdat dan duidelijk is wat van hen wordt verwacht.

Met name de keuzes die deelnemers moeten maken bij de ingang van hun pensioen over de hoogte van hun pensioenuitkering en uitruil met nabestaandenpensioen kunnen in het nieuwe stelsel een behoorlijke impact hebben op hun financiële positie tijdens de genietingsperiode. Advies over welke keuze te maken kan dan zeer gewenst zijn. Gezien de aanwezige kennis over de pensioenregeling zou een pensioenuitvoerder prima in staat moeten zijn om een dergelijk advies te geven. Wel moet dit advies zorgvuldig tot stand komen, net als een advies van een financiële dienstverlener. Wij stellen daarom voor om in de Pensioenwet eisen op te nemen voor het geval een pensioenuitvoerder adviseert bij het maken van keuzes binnen de pensioenregeling. Daarbij kan aangesloten worden bij de eisen aan advies in de financiële toezichtregelgeving.¹³ Voor het inwinnen van informatie kan worden volstaan met informatie over de financiële positie van de deelnemer, omdat de Pensioenwet al voorziet in de andere relevante aspecten voor advies.

Keuzeomgeving

Artikel 48a Pw verplicht een pensioenfonds om een keuzeomgeving voor de deelnemer te hebben, waarbinnen informatie wordt verschaft. Wij nemen aan dat hiermee wordt bedoeld op de persoonlijke omgeving van de deelnemer in een portal

¹³ Zie met name artikel 4:23 Wft

**Universiteit
Leiden**

Blad 11/11 op de website van het fonds. Niet alle pensioenfondsen bieden een dergelijke omgeving. Sommige pensioenfondsen kiezen voor andere vormen van communicatie die beter passen bij (de kleine omvang van) het pensioenfonds en de populatie van deelnemers. Wij menen dat een bestuur zelf moet kunnen bepalen wat de meest doelmatige manier van communiceren met de deelnemer is, zonder dat de wet voorschrijft dat een eigen keuzeomgeving aangeboden moet worden naast informatie die het pensioenregister biedt.

Tenslotte

Wij danken u voor uw aandacht voor onze opmerkingen. Wij wensen u succes en wijsheid toe bij de verdere opstelling van het wetsvoorstel.
